

TRATAMENTUL CONTABIL AL FONDULUI COMERCIAL

ACCOUNTING TREATMENT OF COMMERCIAL FUND

Autor: **Maria CALANCEA,**

e-mail: mariacalancea77@gmail.com

Coordonator științific: **Liliana LAZARI, dr., conf. univ.,**

e-mail: liliana.lazari@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract: *Goodwill is a topic of endless debate, as there is a need to differentiate the fund's approach from a legal and accounting point of view, nationally and internationally. Goodwill represents the intangible elements that are not subject to a separate evaluation and / or accounting in the balance sheet and that contribute to the development of the enterprise. This notion of goodwill approaches that of the acquisition difference that appears in the context of consolidated accounts, on the occasion of securities acquisition operations. Goodwill is treated by the international financial reporting standard IFRS 3 Business combinations or represents the unidentifiable part of the payment made by the buyer on the occasion of a business group. As mentioned, in the Republic of Moldova the entities of public and private interest, according to the Accounting Law, keep the accounting according to the provisions of the International Financial Reporting Standards (2007), and the goodwill registered in an entity's transaction is accounted for according to the requirements. IAS 3 "Business Combinations" [2, p.67-69] and IAS 36 "Impairment of Assets" [2, p.492-502]. Thus, goodwill, obtained from a business combination, is not depreciated. Instead, it will be tested in order to detect the depreciation process by the acquirer, testing which is performed once or several times, if there are circumstances that require depreciation.*

Keywords: accounting, goodwill, badwill, national, international, commercial fund.

JEL classification: M41

Introducere.

Includerea în reglementarea contabilă națională aplicată din 2020 în Republica Moldova a elementului patrimonial fondul comercial a prezentat interes pentru studierea modului de aplicare. Aceste modificări au fost aprobate în legătură cu armonizarea legislației Republicii Moldova în domeniul contabilității la cea a Uniunii Europene.

Dacă examinăm sub aspectul evoluției atunci în reglementarea contabilă existentă în perioada 2014-2019 nu a existat prevederi în reglementarea contabilă națională cu privire la contabilitatea fondului comercial, dar putea fi utilizată reglementarea internațională, iar în perioada 1998-2013 contabilitatea fondului comercial era stabilită în SNC 13 „Active nemateriale”[1].

În acest scop prezenta cercetare are ca scop studierea tratamentelor contabile aferente fondului comercial în baza reglementărilor aplicate în Republica Moldova din 01.01.2020.

Metodele de cercetare utilizate. Pentru realizarea scopului cercetării au fost utilizate următoarele metode și instrumente de cercetare: metoda documentară, bazată pe accesarea și studierea surselor bibliografice; metoda analitică prin care s-a ajuns la esența proceselor cercetate; metoda de sinteză, inducerea și deducerea, analiza logică, analiza critică a materialelor cu privire la contabilitatea fondului comercial. Sub aspect metodologic și informațional, drept sursă de inspirație pentru acest articol au servit și studiile fundamentale ale experților autohtoni Bucur V. [2]. cât și din România: Feleaga N. și Feleaga L. [3] și bineînțeles actele normative în domeniul contabilității: SNC „Imobilizări necorporale și corporale” [4], SNC „Prezentarea situațiilor financiare”, IFRS 3 „Combinări de întreprinderi”[5].

Conținutul de bază. Fondul comercial în Republica Moldova pentru entitățile ce țin și organizează contabilitatea conform Standardelor Naționale de Contabilitate este reglementat de SNC „Imobilizări necorporale și corporale“ cu modificările ulterioare aplicat din 2020.

Fondul comercial reprezintă diferența pozitivă sau negativă dintre costul de intrare și valoarea justă la data tranzacției a părții din activele nete achiziționate de către o entitate[6]. Acest element se include în componența imobilizărilor necorporale numai în cazul transferului tuturor activelor sau a unei părți a acestora și, după caz, de datorii și capital propriu, indiferent dacă este realizat ca urmare a procurării sau a unor operațiuni de fuziune[8].

Reieșind din noțiunea prezentată de SNC în limbajul englez sunt folosite corespunzător termenii recunoscuți internațional GOODWILL (pozitiv) și BADWILL (negativ).

Pentru evidența fondului comercial, conform completărilor la Planul general de conturi contabile (aplicate din 01.01.2020) sunt prevăzute următoarele conturi contabile [9]:

115 “Fond comercial pozitiv” - este destinat generalizării informației privind existența și mișcarea fondului comercial pozitiv, este un cont de activ. În debitul acestui cont se înregistrează majorarea fondului comercial pozitiv recunoscut la data tranzacției a părții din activele nete achiziționate de către entitate. În creditul contului se înregistrează diminuarea/decontarea fondului comercial pozitiv și recunoașterea pierderilor din deprecierea acestuia. Soldul contului 115 “Fond comercial pozitiv” este debitor și reprezintă valoarea fondului comercial pozitiv determinată în conformitate cu standardele de contabilitate.

116 “Fond comercial negativ” - este destinat generalizării informației privind existența și mișcarea fondului comercial negativ, este un cont de pasiv. În creditul acestui cont se înregistrează majorarea fondului comercial negativ recunoscut la data tranzacției a părții din activele nete achiziționate de către entitate. În debitul contului se înregistrează diminuarea/decontarea fondului comercial negativ. Soldul contului 116 “Fond comercial negativ” este creditor și reprezintă valoarea fondului comercial negativ determinată în conformitate cu standardele de contabilitate.

Deci, cum se observă pentru elementul patrimonial fond comercial în funcție de sensul modificării avem 2 conturi contabile separate, ceea ce nu este nici pentru un alt element patrimonial.

117 “Deprecierea fondului comercial pozitiv” - este destinat generalizării informației privind deprecierea fondului comercial pozitiv, este un cont de pasiv (rectificativ). În creditul acestui cont se înregistrează recunoașterea/majorarea pierderilor din deprecierea imobilizărilor necorporale. În debitul contului se înregistrează decontarea pierderilor din deprecierea fondului comercial pozitiv. Soldul contului 117 “Deprecierea fondului comercial pozitiv” este creditor și reprezintă suma deprecierei acumulate a fondului comercial pozitiv în conformitate cu standardele de contabilitate.”

Planul General de Conturi Contabile aplicat până la 31.12.2019 nu conținea conturi contabile distincte privind contabilizarea fondului comercial.

Fondul comercial pozitiv se contabilizează ca majorare concomitentă a imobilizărilor necorporale și datoriilor sau diminuare a investițiilor financiare, iar fondul comercial negativ – ca majorare a activelor imobilizate și circulante și diminuare a imobilizărilor necorporale, fiind întocmite următoarele înregistrări contabile:

- Înregistrarea fondului comercial pozitiv:

Debit contul 115 “Fond comercial pozitiv”

Credit contul 141 “Investiții financiare pe termen lung în părți neafiliate”, 142 “Investiții financiare pe termen lung în părți afiliate” – în funcție de gradul de afiliere.

Credit contul 251 “Investiții financiare curente în părți neafiliate”, 252 “Investiții financiare curente în părți afiliate” – în funcție de gradul de afiliere.

Credit contul 421 "Datorii comerciale pe termen lung", 428 "Alte datorii pe termen lung" – dacă termenul de scadență depășește un an.

Credit contul 521 "Datorii comerciale curente", 544 "Alte datorii curente" – dacă termenul de scadență este de până la un an.

Cât privește durata fondului comercial, în cazul amortizării acestuia, e de remarcat că ea diferă în diferite țări, începând, spre exemplu, de la 3-5 ani (Turcia, Finlanda, Belgia, Grecia, Estonia, Japonia etc.) și până la 20-40 ani (SUA, Canada, Federația Rusă, Australia, Portugalia, Franța, Germania, Elveția etc.). În RM, conform SNC „imobilizări necorporale și corporale”, fondul comercial se decontează pe durata unei perioade stabilite de către entitate care nu poate fi mai mică de 5 ani și mai mare de 10 ani. Decontarea fondului comercial pozitiv se contabilizează ca majorare a cheltuielilor curente și diminuare a imobilizărilor necorporale, iar a fondului comercial negativ – ca majorare concomitentă a imobilizărilor necorporale și a veniturilor curente.

La decontarea fondului comercial pozitiv pe parcursul perioadei stabilite de entitate (în politicile contabile, dar care este între 5-10 ani) se întocmește înregistrarea contabilă:

Debit contul 721 "Cheltuieli cu active imobilizate"

Credit contul 115 "Fond comercial pozitiv"

La fel, ca și orice activ, fondul comercial pozitiv, conform prevederilor SNC "Deprecierea activelor" se testează la depreciere [10]. În acest caz evidența deprecierei fondului comercial pozitiv se va contabiliza cu ajutorul contului 117 "Deprecierea fondului comercial pozitiv". În cazul contabilizării fondului comercial prin utilizarea IFRS, conform IAS 36, dacă va exista influența măcar a unui factor intern sau extern (descriși în acest standard) entitatea va compara valoarea contabilă cu cea recuperabilă a unității generatoare de numerar. Când valoarea contabilă o depășește pe cea recuperabilă, atunci entitatea recunoaște o pierdere din deprecierea activelor. Când această pierdere este egală sau depășește valoarea fondului comercial, conform IAS 36 el este casat (eliminat) din componența elementelor patrimoniale ale dobânditorului. În completare la solicitările incluse în IAS 36 "Deprecierea activelor" o întreprindere trebuie să estimeze suma recuperabilă a următoarelor active necorporale cel puțin la sfârșitul fiecărui exercițiu financiar, chiar dacă nu este nici o indicație că activul este depreciat:

(a) un activ necorporal care nu este încă disponibil pentru folosință; și

(b) un activ necorporal care este amortizat pe o perioadă care depășește douăzeci de ani de la data de când activul este disponibil pentru folosință.

- Înregistrarea fondului comercial negativ:

Debit contul 112 "Imobilizări necorporale în exploatare", 121 „Imobilizări corporale în curs de execuție”, 122 „Terenuri”, 123 „Mijloace fixe”, 131 „Active biologice imobilizate în curs de execuție”, 132 „Active biologice imobilizate în exploatare”, 141 "Investiții financiare pe termen lung în părți neafiliate", 142 "Investiții financiare pe termen lung în părți afiliate", 151 "Investiții imobiliare", 211 „Materiale”, 213 „OMVSD”, 217 „Mărfuri”, 251 "Investiții financiare curente în părți neafiliate", 252 "Investiții financiare curente în părți afiliate"

Credit contul 116 "Fond comercial negativ"

La decontarea fondului comercial negativ se întocmește înregistrarea contabilă:

Debit contul 116 "Fond comercial negativ"

Credit contul 621 "Venituri din operațiuni cu active imobilizate"

Informațiile generalizate în aceste conturi (115, 116, 117) sunt necesare pentru determinarea indicatorului din rândul 030 "Fond comercial" al noului format al bilanțului aplicat din 2020.

Fondul comercial generat intern nu trebuie recunoscut drept activ. În anumite cazuri, o serie de cheltuieli sunt suportate pentru a genera beneficii economice viitoare, dar acest lucru nu are drept rezultat crearea unei imobilizări necorporale care îndeplinește criteriile de recunoaștere din norma IAS 38[11]. Astfel de cheltuieli sunt deseori prezentate drept contribuind la fondul comercial generat intern. Fondul comercial generat intern nu este recunoscut drept activ deoarece nu este o resursă identificabilă (adică nu este separabil și nici nu decurge din drepturi legale contractuale sau de altă natură) controlată de entitate, care să poată fi evaluată fiabil la cost[12].

Diferențele dintre valoarea pe piață a unei entități și valoarea contabilă a imobilizărilor sale nete identificabile, în orice moment, pot fi influențate de o gamă de factori care afectează valoarea entității [13]. Cu toate acestea, astfel de diferențe nu reprezintă costul imobilizărilor necorporale controlate de entitate. Fondul comercial produs din resurse proprii nu este recunoscut ca un activ deoarece nu este o resursă identificabilă controlată de întreprindere, al cărui cost poate fi evaluat cu fidelitate, deci nu respectă definiția activelor conform Standardelor Internaționale de Contabilitate. În conformitate cu IAS 38 și cu IFRS 3, un dobânditor recunoaște la data achiziției, fondul comercial, ca o imobilizare necorporală a entității dobândite doar în cazul combinării de întreprinderi, conform prevederilor prezentat la achiziția ca parte a unei combinări de întreprinderi.

Concluzii. Fondul comercial este o temă de dezbatere fără de sfârșit, deoarece există reglementarea contabilă națională și internațională a sa. Noțiunea de fond comercial se apropie de cea de diferență de achiziție care apare în contextul conturilor consolidate, cu ocazia operațiilor de achiziție de titluri. Fondul comercial este tratat de standardul internațional de raportare financiară IFRS 3 Combinări (grupări) de întreprinderi sau reprezintă partea neidentificabilă a plății efectuate de cumpărător, cu ocazia unei grupări de întreprinderi. Cum s-a menționat, în Republica Moldova entitățile de interes public, conform Legii contabilității și raportării financiare, țin contabilitatea conform prevederilor Standardelor Internaționale de Raportare Financiară, iar fondul comercial înregistrat, în tranzacția unei entități, este contabilizat după cerințele IAS 3 „Combinări de întreprinderi” și IAS 36 „Deprecierea activelor”. Astfel, fondul comercial, obținut în urma unei combinări de întreprinderi, nu se amortizează. În schimb, acesta va fi testat în vederea detectării procesului de depreciere de către dobânditor, testarea care se efectuează o dată sau de câteva ori, dacă există circumstanțele ce necesită deprecierea.

Este rațional ca durata de viață a fondului comercial să fie stabilită de dobânditor pe o perioadă de 5-10 ani cu argumentarea respectivă, așa cum prevede reglementarea contabilă națională. În opinia noastră această durată este fundamentată de metodele de evaluare a fondului comercial la vânzarea-cumpărarea unei entități, cum ar fi: metoda capacității de câștig suplimentar și metoda capitalizării depășirii profitului efectiv peste mărimea medie a profitului. Practic, în aceste calcule se conține și durata de viață a fondului comercial. De exemplu, conform metodei capacității de câștig suplimentar, suma depășirii profitului peste mărimea medie a acestuia se înmulțește la o cifră negociată de vânzător și cumpărătorul entității.

Referințe bibliografice

1. SNC. 13 “Contabilitatea activelor nemateriale”<http://moldauditing.md/ro/page/snc-13-contabilitatea-activelor-nemateriale>
2. BUCUR V., dr.hab., prof.univ. (ASEM) “Unele aspecte ale contabilității fondului comercial”https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Unele%20aspecte%20ale%20contabilitatii%20fondului%20comercial.pdf
3. FELEAGĂ N., FELEAGĂ L. “Contraverse privind politicile de evaluare, depreciere și contabilizare a fondului comercial”[.http://store.ectap.ro/articole/111.pdf](http://store.ectap.ro/articole/111.pdf)

4. IFRS 3 “Combinari de intreprinderi”, <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-3-business-combinations/>
5. SNC “Imobilizari necorporale si corporale”, <https://www.contabilsef.md/ro-snc-imobiliz-ri-necorporale-i-corporale-ru-en-46675/>
6. COSMULESE C.G., GROSU V., HLACIUC E., Definitions attributed to goodwill in the economic literature and conceptual delimitations regarding the way of valuation and exposure of this patrimonial component in the balance sheet. Ecoforum Journal, 2017, Vol. 6, Issue 3. <http://www.ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/737>
7. COSMULESE C. G., MATEȘ D., ANISIE. L., Particulars on approaches and methods used to value intangibles assets. Management Strategies, 2016, Vol. 34, Issue 4, pp. 28-39.
8. SOCOLIUC M., GROSU V. Reflecții privind recunoașterea și evaluarea imobilizărilor necorporale în viziunea reglementărilor actuale. „Paradigma contabilității și auditului: realități naționale, tendințe regionale și Internaționale” Ediția a V-a 1 aprilie 2016, mun. Chișinău, https://ase.md/files/catedre/cae/conf/conf_aprilie_2016.pdf
9. Planul general de conturi contabile cu modificările ulterioare https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115293&lang=ro
10. SNC “Deprecierea activelor”, <https://www.contabilsef.md/ro-snc-deprecierea-activelor-ru-en-46672/>
11. IAS 38 “Imobilizari Necorporale” inclus in IAS/IFRS, Partea A, Editura CECCAR, editia 2015, Bucuresti, Romania.
12. COSMULESE C.G., Corelații și implicații privind evaluarea activelor intangibile - pe exemplul entităților cotate, Editura Universitatii „Ștefan cel Mare”, Suceava, Romania, 2019. ISBN 978-973-666
13. CIUBOTARIU M.S., SOCOLIUC M., MIHAILA S., SAVCHUK D., Companies Image: Marketing and Financial Communications. Marketing and Management of Innovations, 2019, vol. 3, pp.223-241. <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-17>